

3. Воронов И. И. А. В. Кривошеин и колонизация Сибири / И. И. Воронов // Новый исторический вестник. – 2006. – № 15. – С. 21-29.
4. Столыпинские реформы в сибире в оценках современных историков: [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/stolypinskie-reformy-v-sibiri-v-otsenках-sovremennyh-istorikov>
5. Сысоева Л. Н. Государственно-политическая деятельность А. В. Кривошеина, 1905-1915 гг.: автореф. дис. канд. ист. наук: 07.00.01 / Л. Н. Сысоева. – Воронежский государственный пед. Университет. – Воронеж, 2000. – 268 с.
6. Зиновьев В. П., Федорова Н. А. Переселение в Сибирь и на Кавказ: [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: http://www.stolypin.ru/proekty-fonda/entsiklopediya-petr-arkadevich-stolypin/?ELEMENT_ID=106
7. Кривошеин А. А., А. В. Кривошеин: Его значение в истории России XX века. Париж, 1973. – С. 64-70.
8. Кофод А. Русское землеустройство. – С.-П. – 1914. – 180 с.
9. Сибирские переселения. Документы и материалы. Выпуск Новосибирск: Новосибирский государственный университет. – 2003. – 198 с.
10. Тюкавкин В. Г. Великорусское крестьянство и столыпинская аграрная реформа. – М.: Памятники исторической мысли. – 2001. – 304 с.
11. Шулейкин Д. А. История земельных отношений и землеустройства. – М., 1933.

Климова М.В.

студентка;

Науковий керівник: Шпак Д.О.

кандидат історичних наук, доцент,

Миколаївська філія

Київського національного університету культури і мистецтв

БАРВИСТІ ПИСАНКИ МИКОЛАЇВЩИНИ: НАРОДНІ ТРАДИЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Писанки – це розписані символічними знаками за допомогою воску та фарб сирі яйця. На писанках (від слова «писати»), умовно кажучи, «записується» інформація. У їжу їх не вживають. Цим писанки відрізняються від крашанок. Загалом і в цілому, на території Миколаївщини писанкарство не було поширеним і, як наслідок, локальні школи, як наприклад на Тернопільщині, не склалися. Традиційно виготовляли лише крашанки – звичай прийшов до Миколаївщини із Західного регіону України.

Традиція писанки належить слов'янам, мистецтво обрядової розпису курячого яйця прийнято вважати заняттям суто жіночим, пов'язаним з магією родючості. У давнину яйцю надавалося магічне значення. У могилах, курганах, древніх похованнях, що відносяться до дохристиянської епохи, знаходять яйця як натуральні, так і виконані з різних матеріалів (мармур, глина та ін.). Всі міфології світу зберігають легенди, пов'язані з яйцем як символом життя, оновлення, як джерелом походження за все, що існує в цьому світі. Яйце –

загальнолюдський символ створення світу і творення – згадується в індійських «Ведах» (золоте яйце, з якого вилупився Брама). В Індії усі птахи, що несуть яйця, іменуються «двічі народженими», оскільки вилуплення з яйця означає друге народження.

З давніх-давен на Україні писанки вважалися й духовним оберегом, тому у кожній родині до Великодніх свят господиня розмальовувала писанки. При цьому читалася молитва і у Всевишнього просилося благословення. На Великодні свята яйця відбирали найкращої форми на писанки, яких повинно бути багато. Для їх фарбування заздалегідь відбиралося лушпиння цибулі, з нього виходила писанка червоного або оранжевого кольору. Застосовували лише природні барвники: жовтий колір виготовляли з кори яблуні, яку відварювали і настоювали, чорний – з лушпиння соняшника. Для надання блиску писанкам їх натирали шматком сала або олією [1].

Звичаєм було дарувати хлопцю писанку тільки з червоним тлом, що було символом кохання, проте робити це відкрито не схвалювалося. Якщо ж дівчина вчинила «відкритий дарунок», то вважалося, що вона таким чином натякала, щоб хлопець її сватав. Не взяти подаровану писанку вважалося великою образою. Також, якщо у родині була дівчина на виданні, влаштовували вечорниці, на які сходилася вся молодь. Після танцю кожна дівчина повинна була подарувати хлопцеві писанку. Молодому поколінню дарували писанки яскравих кольорів та візерунків. Людям похилого віку дарували писанки із чорним тлом, що символізувало небесний міст. Також їх носили на могили родичів та клали писанки з білим тлом [2].

Коли в родині хтось на свята пропав без вісті, мати залишала для нього три писанки і шматок паски, поклавши це все у рушник, клала у куточок, покриваючи сухою материнкою – символом вічної надії. Після того як уся родина розговілася, господар брав свячену писанку і проводив нею по спині кожної тварини (крім свині та пса – *прим. авт.*) так, що був хрест і промовляв: «Христос Воскрес». Після цього облуплювали це яйце, кришили на дрібні частиночки, змішували з кормом, яким годували худобу. Не забували і про пасику – писанки ставили у вулики, щоб постійно був мед та не заводилися шкідники. Шкарлупу від великодніх яєць викидати ні в якому разі не дозволялося – цей вчинок вважався великим гріхом, її потрібно було кидати у вогнище або у воду.

Притаманними Миколаївщини розписами писанок були:

1. Так званий символ «безкінечність» – знак вічності та означає нитку життя. Розміщена вертикально – охороняє домашній затишок, а горизонтально – забезпечує добрий врожай. Господині готувалися до розписування яєць, як до священного обряду. Купалися, одягали чистий святковий одяг і налаштовувалися морально. Проводили це дійство на чистий четвер ввечері, коли ніхто не заважав. Робили так званих голубів – вибирали середину писанки, доробляли із кольорового паперу хвіст та крила, голівку з воску. Цих пташок вішали у хаті на пам'ять про те що «Ісус народився та голубець прилетів і над ним летів».

2. Часто на писанках малювали символ «Дерево життя» – небесної осі, яка поєднує теперішнє і минуле. Це символ природи, яка безперервно відновлюється.

3. Також зображували на яйцях «сосенки» – символ вічнозеленої рослини, що плететься по землі, і «небесного змія», що запліднює яйце.

Писанки використовувалися і в магічних ритуалах. Так, на свято весняного Юрія для забезпечення високого врожаю писанки котили по зеленому збіжжю і закопували в землю. Писанки вішалися перед образами для захисту будинку і родини від грому та для благополуччя. На жаль, останнім часом український народ все далі й далі відходить від традиційного розпису писанок. Так, як з новітніми технологіями з явилися хімічні барвники, чорнильний порошок та інші сумнівної якості речовини, які під час приготування можуть потрапляти в середину яйця через пошкоджену шкарлупину. Споживати таке яйце неприємно та шкідливо. Таким чином, це ще раз доводить те, що природні

барвники використовувати слід завжди.

З давніх-давен українці вшановували писанку та вірили, що вона захищає від всіх негараздів. Розписували писанки з різними орнаментами, які мали символічне значення, дарували їх на свята своїм рідним та знайомим, бажаючи їм гарного врожаю, сили, щасливого життя. Шкода, що з часом традиція розпису писанок відходить на другий план. Молоде покоління не цінує та не відроджує традицію, яка зародилася ще з сивої давнини. Вже сьогодні молодому поколінню потрібно замислюватися над майбутнім, яке вони створюють для своїх нащадків, які повинні знати історію своєї країни, свого народу, традиції, які передавалися з покоління в покоління. Цей ланцюжок ні в якому разі не можна обривати, потрібно не знищувати традиції, а відроджувати. Тож задумаємося і збережімо писанку для себе й поколінь прийдешніх, може, за допомогою символів прочитають вони історію нашого роду й народу.

З метою подальшого розвитку захоплення дітей, виховання у них поваги до народних традицій, національних цінностей українського народу, виявлення юних обдарувань щороку напередодні Великодніх свят у Єланецькому районі на Миколаївщині проводиться районний фестиваль писанкарства «Воскресни, писанко!» [3]

У 2014 році у квітні на фестивалі представили свої роботи вихованці гуртків Єланецького районного Будинку творчості школярів та загальноосвітніх навчальних закладів. Керівник гуртків декоративно-прикладного мистецтва Єланецького районного Будинку творчості школярів

Чернишова О. В. ознайомила присутніх з історією виникнення писанкарства та розповіла про Великодне дерево. Майстер-клас з виготовлення та розпису писанок провела Філоненко І. Л., керівник гуртка «Писанка» Єланецького районного Будинку творчості школярів. На завершення заходу учасники фестивалю прикрасили Великодне дерево у районному парку «Слави».

Список використаних джерел:

1. Манько В. Українська народна писанка / Віра Манько. – Тернопіль: Свічадо, 2006. – С. 16–18.
2. Шевчук О. Пасхальна радуга / Оксана Шевчук. – Київ: Дніпро, 2004. – С. 72-73.
3. На Миколаївщині пройшов районний фестиваль «Воскресни, писанко!» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.oblosvita.mk.ua/index.php/novyny/na-mikolajivshchini-projshov-rajonnij-festival-voskresni-pisanko>

Кропивко О.М.

кандидат історичних наук, доцент,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ТАРАС ШЕВЧЕНКО В СИСТЕМІ ГРОМАДСЬКО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В 60-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

У національно-патріотичному вихованні української молоді постать Т. Шевченка, його життєвий і творчий шлях, літературна і художня спадщина стали одним із ключових елементів, закладаючи основи національної самоідентичності. До 200-річчя святкування народження Великого Кобзаря було опубліковано декілька нових розвідок з шевченкознавства [1], в яких відображено процес наукових досліджень в ХІХ-ХХ ст.

Життя і творчість Т.Шевченка вже з другої половини ХІХ ст. стали предметом досліджень науковців, мистецтвознавців, істориків, літературознавців. Вивчення окремих аспектів його спадщини, спочатку фольклорних, етнографічних, а згодом і його політичних поглядів знайшли своє відображення у працях істориків М. Костомарова, Д. Яворницького, Д. Багалія, заклавши основи сучасного шевченкознавства [2].

Слід зазначити, що офіційна позиція радянської влади щодо Т.Шевченка, як і інших українських громадсько-політичних діячів, які працювали на літературній і науковій ниві в ХІХ – на поч. ХХ ст., зазнавала трансформацій. Уже на поч. 1920-х рр. у газетних публікаціях простежується спроби ідеологізації, намагання «підігнати» його творчість і погляди під нову політичну модель. Замовчування, а подекуди й критика так званого «культу» Шевченка стали складовою боротьби з «українським буржуазним націоналізмом» та знищенням української національно орієнтованої інтелігенції. Значно вплинуло на процес закріплення за Т.Шевченком статусу